

III МІЖНАРОДНАЯ НАВУКОВАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ ПАМ'ЯЦІ ПРАФЕСАРА Л.М. ШАКУНА «ПІСЬМЕННІК - МОВА - СТЫЛЬ»

Пад такой назвай два дні на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў верасні 2005 г. праходзіла III Міжнародная навуковая канферэнцыя. Традыцыя навуковых аглядзін лінгвістаў, літаратуразнаўцаў і метадыстаў вышэйшай школы ўзыходзіць да верасня 1996 г., калі ўрачыста адзначалася 70-годдзе з дня нараджэння сьліннага навукоўцы лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі прафесара Льва Шакуна. У той канферэнцыі прынялі ўдзел 47 даследчыкаў з Беларусі, Аўстрыі, Польшчы і Расіі. Значна пашырылася кола удзельнікаў у 2001 г., калі на II Міжнародную навуковую канферэнцыю «Пісьменнік - мова - стыль» прыехала больш як 110 навукоўцаў, у тым ліку з Германіі, Венгрыі, Украіны. Сёлетняя канферэнцыя аб'яднала моваведаў і гасцей з Расіі і Польшчы - усяго 137 удзельнікаў.

Да гасцей і ўдзельнікаў канферэнцыі з прывітальнымі словамі звярнуліся начальнік Гапоўнага ўпраўлення навукі БДУ Таццяна Дзік, дэкан філалагічнага факультэта прафесар Іван Роўда, старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў дацэнт Сяргей Запрудскі. Была адзначана важная роля філалогіі ў сённяшнім свеце, акцэнтавалася ўвага на далейшых намаганнях навуковай грамадскасці ў справе пашырэння беларускамоўнай адукацыі ў краіне, падтрымцы беларускіх суполак у замежжы і інш.

На пленарным пасяджэнні былі заслуханы і абмеркаваны даклады прафесараў Валянціны Русак «Мастацкі тэкст і марфалагічная прадуктыўнасць мовы», Анатоля Андрэева «Гнасеалогія аднаго жанру, або Нежартоўная гнасеалогія», Людмілы Машчэнскай «Тыпалагічная характарыстыка двух прарокаў (верш А. Пушкіна "Прарок" і паэма Я. Коласа "Сымон-музыка")», дацэнта Зінаіды Данільчык «Сінтаксічна непадзельныя словазлучэнні ў сучаснай беларускай мове: семантыка і структура», прафесара Віктара Краснея «Агульнамоўныя і дыялектныя з'явы ў беларускім пісьменстве XIX ст.». Актыўная праца навукоўцаў пры абмеркаванні гэтых выступленняў прадвызначыла і дыскусіі на секцыях, якіх на гэты раз было восем.

Першыя пяць секцый (стыль і мова мастацкага твора, пісьменнік і мова, традыцыі і навадарства ў мове, беларускае пісьменства ў прасторы і часе, мова ў кантактах і супастаўленнях) традыцыйна аб'ядналі лінгвістаў, што працуюць над рознымі праблемамі беларускай мовы. Гэта найперш асаблівасці стылёвай арганізацыі мастацкіх тэкстаў («Колер як элемент эстэтычнай канцэпцыі Ніла Гілевіча» - дацэнт І. Навасельцава, «Параўнанне як унутраная форма некаторых індывідуальна-аўтарскіх слоў» - дацэнт А. Солахаў, «Экспрэсіўныя сінтаксічныя канструкцыі ў афарыстычнай мове беларускіх мастакоў слова» - дацэнт Н. Шандроха, «Устойлівыя вобразы з антрапонімамі ў творчасці Я. Коласа» - дацэнт В. Трайкоўская, «Спосабы ўвядзення прозвішчаў літаратурных персанажаў у мастацкі тэкст (на матэрыяле "Палескай хронікі" І. Мележа)» - ст. выкладчык В. Струкаў і інш.). Пры абмеркаванні гэтых і іншых дакладаў і паведамленняў выказваліся прапановы аб увядзенні ў практыку школьнага і вузаўскага выкладання беларускай мовы і літаратуры спецыяльнага курса (факультатыву) па мове мастацкай літаратуры, дацэнт М. Шабоўіч і аспірантка кафедры гісторыі беларускай мовы БДУ В. Зразікава абгрунтавалі неабходнасць стварэння слоўніка аўтарскіх неалагізмаў беларускіх пісьменнікаў.

Гісторыкі беларускай мовы прадставілі значную колькасць дакладаў: «Дапаможнікі па справаводстве 1920-х гадоў як крыніца гісторыі афіцыйна-дзелавога стылю беларускай мовы» - дацэнт Г. Кулеш, «Устарэлая лексіка ў беларускай мове» - дацэнт А. Макарэвіч, «Беларуская мова ў пасланнях пратэстантаў-падарожнікаў канца XVI ст.» - дацэнт Ж. Некрашэвіч-Кароткая, «Паўкітаб XVI-XVII ст. як помнік старабеларускага пісьменства» - студэнт І. Нікіценка, «Пытанне лексікалогіі ў слоўніку Памвы Бярынды» - дацэнт Г. Ціванова. Прыемна адзначыць, што многія даследчыкі засяродзілі сваю ўвагу на малавядомых або зусім не ўведзеных у навуковы ўжытак помніках пісьменства, тым самым даючы надзею на хуткае засваенне новага матэрыялу.

У апошнія гады беларускія лінгвісты сталі актыўна працаваць у галіне славянска-іншамоўнай кампаратывістыкі, што і было засведчана грунтоўнымі выступленнямі ў пятай секцыі («Лінгвакультуралагічны аналіз тэмпаральнай лексікі беларускай і англійскай моў» - аспірант Ю. Апяхновіч, «Этымолага-храналагічны аналіз запазычанняў» - дацэнт В. Галай, «Графіка-арфаграфічнае асваенне англіцызмаў у сучаснай беларускай публіцыстыцы» - выкладчык М. Ключева, «Лексема жоу (радасць) і яе дэрываты» - выкладчык Ю. Жукава, «Стылістычныя і моўныя праблемы перакладу беларускага праявічнага тэксту на балгарскую мову (на прыкладзе апавядання У. Караткевіча "Краіна Цыганія")» - дацэнт Л. Супрун-Бялевіч).

Шырокім ахопам літаратуразнаўчай праблематыкі вызначаліся даклады і паведамленні, сярод якіх можна было знайсці даследаванні як розных гістарычных эпох, так і твораў класікаў, майстроў мастацкага слова апошніх дзесяцігоддзяў («Словатворчыя эксперыменты Ул. Дубоўкі як з'ява беларускага літаратурнага авангардызму» - дацэнт І. Багдановіч, «Сінергетычная парадыгма ў творчасці Кірылы Тураўскага і Грыгорыя Цамблака» - дацэнт Т. Казакова, «канцэптуальныя праблемы інтэлектуалізацыі беларускай аповесці XX ст.» - дацэнт У. Навумовіч, «Максім Багдановіч і Поль Верлен: паэтыка верша» - дацэнт А. Сабуць, «Стыль як інфармацыйны код: назіранні над стылем прозы Міхася Стральцова» - выкладчык В. Бурло, «Стыль аўтара і стыль перакладчыка ў перакладах прозы» - дацэнт М. Кенька).

Адной з самых прадстаўнічых аказалася секцыя «Мова і літаратура ў школе і ВНУ», у якой сабраліся вучоныя-метадысты з розных гарадоў Беларусі. Напоўненымі новым матэрыялам, арыгінальнымі назіраннямі і ўласнымі напрацоўкамі вылучаліся даклады прафесара І. Казаковай «Выкарыстанне фальклорных матэрыялаў у сістэме адукацыі», дацэнтаў С. Мароз і

М. Ржавуцкай «Арыгінал і пераклад як аб'ект вывучэння на занятках па спецкурсе», дацэнта Л. Хрышчановіч «Антрапонімы ў паэтычнай творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча (з вопыту выкладання курса "Беларуская мова: прафесійная лексіка)", дацэнта Л. Васюковіч «Перспектывы ўдасканалення школьнага падручніка па беларускай мове», дацэнта А. Долбік «Экспрэсіўны патэнцыял сінтаксісу ў школьным падручніку па рускай мове» і інш.

Прыемна адзначыць, што побач з даследчыкамі, прызнанымі ў філалагічнай навуцы, актыўна працавалі аспіранты і магістранты, а таксама суіскальнікі і студэнты. Сплаў вопыту і маладосці абавязкова дасць плён у бліжэйшай перспектыве.

М.Р. Прыгодзіч,

доктар філалагічных навук, прафесар,
загадчык кафедры гісторыі беларускай мовы

VII МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ «СЛАВЯНСКИЕ ЛИТЕРАТУРЫ В КОНТЕКСТЕ МИРОВОЙ»

С 12 по 14 октября 2005 г. в Белорусском государственном университете проходила VII Международная научная конференция «Славянские литературы в контексте мировой» - один из наиболее значительных литературоведческих форумов нашей республики, который на протяжении 14 лет (каждые два года) проводится на филологическом факультете.

Работу конференции открыл доклад О.А. Судленковой (Минск), посвященный 60-летию Победы во Второй мировой войне и ее осмыслению в английской литературе. Концептуальный характер имело выступление А.Ю. Мережинской (Киев), предложившей оригинальную типологию историко-литературных моделей развития русской литературы XX в. Оживленную дискуссию вызвал доклад В.Г. Короткого (Минск) «Эпохі і стылі ў усходнеславянскіх літаратурах», активное участие в обсуждении которого приняли российские, украинские и литовские ученые. Завершило пленарное заседание выступление Э.Э. Абуталиевой (Москва), блестяще продемонстрировавшей связь мифотворчества с жанрообразующими локусами автобиографической прозы на материале прозы литературы русского зарубежья 20-30-х гг. XX в.

Дальнейшая работа проходила в рамках 12 различных секций, три из которых посвящались белорусской литературе; в рамках секции «Беларуская літаратура ў кантэксце сусветнай» были представлены в основном исследования компаративного, сравнительно-типологического характера. Впервые на особой секции «Старажытная беларуская літаратура: праблематыка, паэтыка» было представлено восемь докладов, посвященных анализу средневековых текстов. Данная секция вызвала большой интерес у зарубежных участников.

Традиционно на конференции широко освещались исследования по русской литературе: на двух секциях прозвучало 36 докладов названной тематики. Работа секции «Русская литература в контексте мировой» отличалась содержательными и новаторскими в научном плане докладами: И.С. Скоропановой (Минск) «Юкио Мисима и Виктор Пелевин: сфера Танатоса», Р. Чичинскайте (Вильнюс) «Русская поэзия под "Зачарованным взглядом" М. Бланшо» и Е.Е. Бондаревой (Киев) «Алексей Шипенко - скандальный русский драматург "межкультурья": Крым - Москва - Гамбург». На секции «Русская литература: традиции и новаторство» наиболее интересными и многоплановыми стали выступления С.Я. Гончаровой-Грабовской (Минск) «Жанровые парадоксы комедии в русской драматургии конца XX - начала XXI века» и Д. Тетean (Клуж-Напока) «Лужин и светотени классической литературы: роман "Защита Лужина" В. Набокова».

Одной из наиболее многонациональных по своему составу оказалась секция «Женщина и литература», на которой литературоведы из шести различных государств прочитали восемь докладов, посвященных исследованию тендерной проблематики в чешской, украинской, русской, английской и американской литературах. Большой интерес вызвали выступления Е. Микешовой (Оломоуц) «Эльфрида Елинек и Радка Денемарк: женский взгляд на женский мир», Т.Е. Комаровской (Минск) «Мужская реакция на феминизм: роман Ф. Рота "Когда она была хорошей"», Г. Михайловой (Вильнюс) «Тендерное самосознание Ахматовой как проблема культурной идентификации», Н.С. Поваляевой (Минск) «Гендерно-нейтральный нарратив: проблемы рецепции и перевода (на примере творчества Дженет Уинтерсон)». Возможно, итогом работы данной секции станет постоянно действующий международный проект, посвященный тендерным исследованиям.

В работе конференции приняли участие более 200 литературоведов из девяти различных государств - Беларуси, России, Украины, Польши, Литвы, Чехии, Словакии, Румынии, Болгарии. Среди них - 19 профессоров, два академика, два члена национальных союзов писателей, пять учителей средних школ, два священнослужителя, один офицер милиции.

Главным событием культурной программы конференции стала творческая встреча с патриархом русской поэзии, членом «лианозовской группы», одним из создателей «московского концептуализма» Всеволодом Некрасовым. В свои 70 лет писатель, представляющий самое радикальное крыло актуального искусства, не утратил внутренней энергии и духовной хариз-